

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Sacramentum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

quod omnis Sacerdos subditos omnes Christianos haberet. Simile quid contingit in matrimonio, cujus materia cum à Christo institutus fuerit contractus humanus, nec determinatum fuerit, qualis esse debeat, ipsius valor manet cum in dependentia à jure, & Ecclesia potest novas circumstantias ad illum exigere, & contractus aliter celebratos irritare, in quibus casibus nec Sacramentum integrum maneret. Adverte tamen, quod Sacerdos simplex absolvens, nullam censuram, vel irregularitatem incurret, ut observat Theſaur. in pract. de pœn. part. 2. v. absol. sacram. cap. 2. part. 6. tr. 6. ref. 52.

Sed facultas ei concessa prae unica confessione, extenditur ad absolvenda oblita in eadem confessione.

11. Jurisdictio verò Sacerdotis, alia est ordinaria, alia delegata, & iterum, hæc aut expressa, aut tacita, seu præsumpta, præsumpta quidem ex rati habitione de præſenti, aut de præterito, nam de futuro non sufficit, ut diximus V. Confessarius numero 6. & iterum V. Rati habitio. Si autem simplex Sacerdos facultate pro una tantum vice delegata, Confessionem pœnitentis audiret, & absolveret, satis probabile est, posse deinde absolvere peccatum ejusdem pœnitentis in ea Confessione oblitum: nam hæc nova absolutio videtur pars illius judicii, ad quod delegatus fuerat, & veluti complementum illius. Et sic decisum fuit Bonon. in discuss. cas. 2. part. 6. tr. 7. ref. 46.

Et concessa ad beneplacitum videtur non expirare per mortem Episcopi.

12. Petes: An facultas Confessarii concessa ad beneplacitum, expiret morte concedentis? Videtur respondendum affirmativè; quia voluntas morte finitur, leg. 4. ff. locati, l. centesimis, §. final. ff. de ver. oblig. l. uxor. §. Scævola, ff. de legat. 3. & cap. si gratio se, de rescript. in 6. Et disparitas, de approbatione absoluta est, quia hæc ad sui conservationem non requirit actualem voluntatem sicut requirit approbatio ad beneplacitum; sed satis est, quod non revocetur per actum contrarium. Sed, his non obstantibus, non esse improbabile, ait Palaeus tom. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 16. §. 5. nu. 5. approbationem ad beneplacitum, quemadmodum absolutam, non expira-

re morte concedentis, sed requirere revocationem per actum contrarium, quia verba ad beneplacitum idem significare videntur, quod, donec revocavero, seu aliter ordinavero. Et confirmatur à simili, quia ex doctrina Molinæ Jurisconsulti de primog. Hisp. libro 1. cap. 15. numero 14. constitutus à Principe iudex ad beneplacitum, per mortem Principis non amittit officium. Potest etiam confirmari ex quodam principio Carranzæ in alleg. pro ord. mnd. ad Reg. part. 2. quod Confessarius idoneus cum aliqua limitatione approbatus, potest se habere tanquam approbatus absolute: existimat enim Episcopos, Sacerdotibus idoneis præsertim Regularibus, licentiam ad Confessiones nec licitè nec validè limitare. Sed de hac diximus v. Confessarius Regularis, à n. 5. part. 6. tr. 6. ref. 48.

13. Sacerdos celebrans in Altari non consecrato, vel in calice &c. remanent omnia consecrata. part. 9. tr. 7. ref. 17.

SACRAMENTVM.

1. Sacramentum est signum sensibile practicum rei sacræ sanctificantis hominem. Tribus perficitur, absolute & generaliter loquendo materia, forma, & intentione ministri. Verum alia, citra Eucharistiam, requirunt etiam intentionem in suscipiente, si sit adultus, ut dicitur in 4. d. 4. apud Hurtadum Complut. de sacr. in gen. disputatione 4. diffie. 13.

2. Auctor Sacramentorum est Christus, unde non est in potestate Ecclesiæ eorum essentiam immutare. Materia Sacramenti est res; forma verba, dicente Augustinò, *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Aliquando res sunt etiam verba, prout habent significationem minus expressam, ut in matrimonio. Et quidem de materia & forma singulorum sacramentorum dictum est, cum de singulis sub propriis nominibus † Hic.

3. Nota

*An Christus
determina-
verit ritum
benedicendi
Christi?*

3. Nota primò, materiam Confirmationis Christum Dominum instituisse Christum benedictum, non quidem determinata benedictione, sed determinanda postea ab Ecclesia, quæ proinde juxta temporum & locorum varietatem, variam instituere & præscribere potest, & de facto præscribit in Rituali: non ea tamen intentione, ut omnes ceremoniæ ibi præscriptæ sint essentielles, ita ut, si una omittatur, benedictio irritetur, cum periculo, ut multi deinde confirmantur, aut extrinsecè inungantur invalidè, sed essentialis solum sit olei & Balsami commistio cum Spiritu sancti invocatione, quocumque ritu fiat. Et sic tenet Præpositus in 3. part. quest. 72. art. 3. dub. 1. n. 21. (part. 6. tract. 8. ref. 21.) Qui etiam de Sac. Ordin. dub. 10. num. 109. probabile existimat, Ordinum quoque materiam & formam non determinatè, sed generaliter Christum instituisse, monendò nimirum, ut Ordines conferrentur per aliquod signum sensibile ab Ecclesia determinandum, quo eorum potestas significaretur. Et ratio est, quia in confendis Ordinibus Ecclesia Græca valde dissonat à Latina, quæ modum illius non propterea revocavit unquam in dubium. Posita ergo Ecclesiæ Latinæ determinatione & ritu, Ordines aliter collatos nullos esse; subsistere nihilominus posse, Ecclesia eodem modo materiam & formam determinante. Neque huic doctrinæ repugnare Tridentinum Sess. 21. cap. 2. nam in tali mutatione Ecclesia non tolleret usum, aut substantiam Sacramenti, sed ejus materiam & formam concessa sibi potestate variè determinaret, sed hoc mihi non multum aridet. part. 6. tr. 8. ref. 19.

An aqua rosacea sit sufficiens materia Baptismi.

4. Nota secundò, novissimè Stephanum Bauny tractat. 2. quest. 4. approbare opinionem Puteani, quam attulimus V. Baptismi num. 16. quod in necessitate conferri possit Baptismus cum aqua rosacea, aut simili sub conditione. Idemque docere de lacrymis & sudoribus. Oppositum tamen docere novissimè Lanfrancum tomo 2. opusc. 1. cap.

4. a. num. 7. An verò aqua rosacea sit apta materiæ Eucharistiæ, si ex ea & farina triticea fiat panis, aut immisceatur vino? Circa primum Cajetanus in 3. part. questione 74. art. 7. dubius hælit: quia panis ex aqua rosacea non videtur diversæ speciei ab ordinario, cum aqua non sit pars panis essentialis, sed solum materia transiens. Sed jure contra ipsam insurgit Egundez in 3. Eccle. lib. 2. cap. 1. num. 14. quia, esto panis rosaceus non differat specie physica ab elementari, differt tamen specie artificiali & usuali, quæ spectari debet in materia sacramentali, unde contrariam sententiam docuit D. Thomas l. c. ad 3. & Sotus in 4. dist. quest. 1. ar. 7. sententiam Cajetani dicit non esse tutam, licet Valentiam tom. 4. dist. 6. q. 2. punct. 1. dicat, non esse improbabilem. Quoad secundum dico, eam mixturem non fore invalidam, fore tamen illicitam; quia aqua non est de essentia sacramenti; usus tamen aquæ elementaris in tali mixture, præcipitur ab Ecclesia, & est materia gravis. D. Thomas l. 1. Imò Pericus de Offic. Sacerd. lib. 1. c. 2. dub. 7. n. 33. contra Paludanum in 4. dist. 9. ar. 6. concl. 3. existimat aquam rosaceam, nec in casu necessitatis posse adhiberi. Et numero 55. asserit, mortale peccatum esse; miscere vino consecrando aquam elementarem calidam, quia esset novus ritus contra Ecclesiæ stylum. Aliqui verò nimis durum id censent. Et si in aliqua frigidissima regione esset consuetudo miscendi vino calidum, ne congeletur, absque ullo peccato fieret. part. 6. tracta. 7. ref. 18.

5. Nota tertio, materiam & formam sacramentalem debere esse simul, aliàs formam non verificari. Quanta esse debeat hæc simultas, dictum est V. Baptismi num. 26. Multò magis simultas requiritur in proferendis verbis formæ, ea nimirum, quæ secundum regulas Logicæ necessaria est, ad hoc ut conseantur una propositio: ait Camachus in 3. part. quest. 60. cap. 4. & Nignus ibid. ar. 8. qui hoc voluisse inquit dicere D. Thomas in responsi. ad 3. per illa verba

*Componere
valeat panis
consecran-
dum?
Aut vino
consecrando
immisceeri?*

*Et quid de
usu calida?*

*Materia &
forma Sa-
cramenti. te-
nent esse si-
mul.*

Et verba
forma simul
proferri.

verba, Si non intercipiatur intentio proferentis. Advertitque verba forma facilius discontinuari per interpositionem aliorum verborum, quam per interpositionem silentii, & facilius, si interruptio fiat inter syllabam & syllabam, quam si inter terminum, & terminum, unde si quis dicat: ego de bapt. & ibi sistendo, vel alia verba miscendo, prosequitur *tizo in nomine* & c. licet distantia non sit magna, sed mediocris, non conficere Sacramentum. Si vero sit aliqualis interruptio, qua sensus proferentis non interciperetur, fieret Sacramentum. Et ita confici Baptisimum, ait Marchan, *tom. 1. cap. 2. q. 2. cas. 3.* Si dum Sacerdos inquit; ego te baptizo, puer se retrahente interponat: *Admovere propius puerum fontis*; & postea subjungat, *in nomine Patris*, & c. licet in hoc interveniat venialis irreverentia. *part. 5. tract. 5. resol. 41.* Quae etiam intervenit, quotiescunque verba mutantur & alterantur, aut corrupte proferuntur, aut in alia synonyma commutantur, aut contingit quid simile, manente eadem essentiali significatione, & secluso scandalo, ut ait Scotus *in 4. d. 1. 4. quest. 1. art. 3. Ibid. ref. 39.*

Cum intentione saltem virtuali.
Ministri.

6. ¶ Quoad intentionem, sciendum est eam triplicem esse posse actualem, virtuales, & habituales. Prima est, quando quis actu cogitat & intendit agere quod agit: secunda cum fuit quidem talis intentio, sed postea absque re: actione cessavit, manente adhuc opere, vel effectu ipsius intentionis, à qua ortum habuit, aut cum ea immediatè, vel mediatè connexum est: tertia, cum quis aliquando habuit intentionem aliquid faciendi, quam nunquam retractavit, sed nec in se, nec in alio perseverat, quod habeat connexionem cum illa. ¶ Conveniunt ergo Doctores in ministro Sacramenti nec intentionem actualem requiri, nec solam habituales sufficere; sed sufficere, & omnino saltem requiri virtuales, modo, quo eam jam explicavimus cum Cabreta *de Sacr. quest. 64. art. 8. disput. 1. § 5. num. 41.* licet Reginaldus magis amplè, & Enriquez nimis laxè in hac re se habuerint. Ille enim *tomo 2.*

libr. 2. capite 3. numero 38. docuit, sufficere in ministro intentionem virtuales in alia intentione, suaapte natura, vel ex Ecclesiae institutione implicitam, ut est, v. g. intentio celebrandi, quae includitur in intentione induendi vestes sacerdotales, juxta morem Ecclesiae; nam ob similem connexionem, includitur in intentione suscipiendi sub diaconatum; quia ex institutione Ecclesiae connexa sunt, & qui vult unum, censetur velle etiam alium. Hic vero *lib. 1. cap. 10. num. 2.* putavit, ad conficienda Sacramenta quocumque, non aliam intentionem esse necessariam ab ea, qua quis sacros Ordines recepit, ut Sacerdos fieret, & Christi minister evaderet, *part. 2. tract. 17. resolutione 32.*

7. In suscipiente vero non requiritur consensus positivus, ait Cajetanus, sed sufficit quod non resistat id quod expressisse videtur Innocent. III. *in c. majores, de Baptis.* ubi etiam supponitur sufficere consensus coactus ex metu, quod & habetur in Concil. Tolet. IV. *can. 55.* nam talis consensus est simpliciter liber, licet involuntarius secundum quid. Sufficit etiam intentio generalis, quam habet omnis catholice vivens ut conferantur sibi Sacramenta, quando cumque eis indigerit & hunc consensum praesumit Ecclesia in moribundo, dum extremam ei, licet non petitam, exhibet Unctionem. Et tandem sufficit intentio habitualis, ut supponitur in dicto *c. majores*, quia suscipiens non se habet ut agens in ordine ad Sacramentum, sicut minister, & ideo minor intentio sufficit in illo, quam in isto. Et haec omnia docet Hurtadus *de sac. in gen. disputat. 4. diff. 14. p. 5. tract. 13. resol. 32.*

8. ¶ Effectus Sacramentorum duplex est, generalis omnium, & peculiaris uniuscujusque. Effectus generalis est in primis gratia sanctificans: omnia enim Sacramenta debite accedentibus conferunt gratiam sanctificantem ex opere operato. Est autem duplex gratia sanctificans: prima, quae datur peccatori, & expellit peccatum mortale; & secunda, quae

Effectus Sacramentorum omnium est Gratia habitualis.

Prima quidem regulariter Baptismi, & Pœnitentia tantum. Aliquando etiam aliorum.

quæ datur iusto, ad augendam priorem gratiam. Et primam quidem gratiam regulariter conferunt soli Baptismus, & Pœnitentia, quæ proinde dicuntur Sacramenta mortuorum. Alia autem Sacramenta, quæ dicuntur vivorum, regulariter conferunt secundam. † Dixi regulariter: nam existimo cum Coninch de sacram. question. 62. art. 1. dub. 2. contra Vasquez apud Hurtad. disputat. 3. diff. 4. aliquando conferre etiam primam, quando nimirum quis ea recipit in peccato, existimans se esse in gratia, cum sola attritione, ut de Eucharistia diximus V. Communionis, numer. 18. nam sic de divina clementia credere, pium est. Cujus sententiæ auctores aliqui dicunt, id Sacramentis vivorum competere ratione generis, quæ Sacramenta sunt, per se; alii, ratione specifica talis sacramenti, secundario & per accidens, & in hoc sensu probabilem eam judicat Vallalobos tom. 1. tractat. 4. diff. 9. numer. 2. nam, ait ipse, quemadmodum Sacramenta mortuorum, si suscipientem inveniunt vivum, conferunt ei per accidens secundam gratiam: ita probabile est, Sacramenta vivorum, quando inveniunt mortuum, conferre per accidens primam, part. 5. tractat. 13. resolut. 31. † Est item generalis effectus Sacramentorum, gratia virtutum, seu donorum, ut fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ, &c. Particularis Baptismo, Confirmationi, & Ordini est character: proprius singulorum, quædam auxilia ad obtinendum finem, in quem singula ab ipsorum Institutore sunt ordinata.

Et si hæc suscipiantur recedente fitione, omnia conferunt gratiam.

9. Requiritur autem præter intentionem, de qua supra, debitam dispositionem tam in ministro, quam in suscipiente adulto. Et in hoc quidem, Baptismus & Pœnitentia requirunt fidem & attritionem saltem, alia statum gratiæ juxta dicta, cum de subjecto singulorum Sacramentorum. Et si quis absque debita dispositione Sacramentum suscipiet, non recipiet gratiam. † Reciperet tamen postea, recedente fitione, seu accedente dispositione, si susce-

Summa Diana.

ptio fuit valida (quod putamus contingere posse etiam in absolute Sacramentali, ut diximus V. Confessionis, v. 52) idque in omnibus Sacramentis: nam in omnibus militat ratio, cur hoc privilegium communiter conceditur Baptismo; quia nimirum, licet gratia postea haberi possit per contritionem; facilius tamen & utilius est homini, illam acquirere virtute Sacramenti per solam attritionem. Sic Cajet. in opusc. tom. 1. tr. 5. q. 5. & alii, part. 3. tr. 4. res. 15. & part. 5. tr. 13. res. 30.

10. In ministro autem omnia Sacramenta requirunt gratiam. Et quamvis Croufers novissime in reg. S. Franc. capite 7. lect. 21 conetur probare, ministerium Sacramenti in mortali, aut non esse sacrilegium, aut non lethale: hæc tamen opinio non est admittenda, utpotè contraria toti scholæ Thomistarum, ipsique D. Thomæ 3. part. question. 64. art. 6. & rationi. Cum enim in Sacramentis dispensetur Christi sanguis, & minister gerat personam Christi; seclusa necessitate, de qua infra, & distributione Eucharistiæ, de qua V. Communionis, numer. 67. requirit in eo sanctitatem & conscientiam mundam, posito, quod sit ab Ecclesia ad tale ministerium deputatus. part. 6. tract. 6. res. 53.

11. Sed quid in necessitate? v. g. Parochus, dum existit in peccato mortali, cessante, vocatur ad ægrum morientem & oportet festinare, in illis angustiis non videtur moraliter disponi posse per Confessionem aut contritionem. Hic saltem si peccati non recordatur, excusatur à sacrilegio. Si autem recordatur, negat Marchantius tractat. 2. capite 4. questione 2. non posse conteri in quocumque brevissimo tempore, ac proinde posse cum peccato Confessionem audire. Nihilominus plerumque contingit, actum contritionis propriæ infirmitatis, & pravorum habituum vitio, non in quavis temporis brevitate elici posse, saltem moraliter. Et in hoc casu Lugo de sacram. disputatione 8. sect. 9. numero 151, & alii ab obligatione dispo-

Kkkkk fitionis

*Excommu-
nicatio.*

Et ab eo peti.

*Et adhiberi
materia du-
bia, & dubia
potestas.*

*Sacramenta
possunt ad-
ministrari
eum jurisdic-
tione proba-
bili.*

*Numerus
Sacramento-
rum.*

fitionis talem ministrum excusant; quia necessitas proximi, in cuius subsidium Sacramenta sunt instituta, præponderat præcepto de ministrandis illis in gratia. Hac enim ratione, cum necessitas urget, multa fiunt circa personam Principis, quæ extra necessitatem irreverentiam maximam continerent, *part. 5. tractat. 13. resolutione 74.* (Et quod dictum est de peccato, diximus etiam de excommunicatione *V. Excommunicat. à numero 16.* Ministrare autem cum excommunicatione minori, etiam seclusa necessitate, non est peccatum, ut dictum est *ibid. numero 67.* Quid dicendum sit de interdicto, & suspensione, vide *V. Interdicti personarum, & V. Suspendio.* An autem quis petere possit Sacramenta à malo ministro, vide *V. Scandalum numero 9. 10. & 17.*

Ob eandem rationem diximus *V. Opinio probabilis, numero 7. & 8.* urgente necessitate, conferri posse Sacramentum cum materia dubia, & cum dubia potestate: quia in his casibus Sacramentum in favorem animarum cedit iuri suo: possunt administrari Sacramenta cum iurisdictione probabili, relicta certa, *part. 9. tract. 7. resolutione 59.* & ut bono pœnitentis consulatur, & damnum evitetur in congrua necessitate. *ibid. §. Nota tamen.*

12. † Sacramenta sunt septem: Baptismus, Confirmatio, Pœnitentia, Eucharistia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium, de quibus in particulari sigillatim sub propriis nominibus actum est. †

SACRILEGIUM.

*Sacrilegium
quid?
Et cuius fori?*

1. † Sacrilegium dicitur omne peccatum contra virtutem Religionis, quasi sacri læsio, seu violatio rei, loci, aut personæ sacræ, non tamen temporis, ut dictum est *V. Circumstantia, numero 106.* Estque delictum mixti fori, ut dictum est *V. Crimina mixti fori, num. 4.*

2. Est itaque sacrilegium omne peccatum contra votum. At quamvis de eadem re plura vota emissa sint, unum peccatum est ea, violare unico actui, idque probabiliter, etiamsi unum illorum sit simplex, aliud solemnè. Sacrilegium etiam est non solum copula, sed etiam tactus impudici, cum persona religiosa. Vide *V. Circumstantia, à numero 20.* Item violenta sanguinis effusio facta in Ecclesia, aut homicidium; vel etiam pollutio voluntaria, ut dictum est *V. Pollutio Ecclesia, numero 4.* Furtum rei sacræ de loco sacro, vel non sacræ de sacro, vel sacræ de non sacro. Vide *V. Circumstantia. Vbi.* Sacrilegium est simonia, fractio sigilli Sacramentalis, & Sacramenti suscepcio, vel ministratio in mortali, iuxta dicta, vel dicenda *V. Simonia, V. Sigillum & V. Sacramentum.*

SALARIVM.

1. † Salarium est merces laboris. Et Salarium debetur famulis, & operariis, Non debetur quamdiu laboraverint, aut per ipsos famulo pro non steterit, quin postquam conduttore in firmitate sunt, laboraverint. † In primis ergo dominus, non tenetur solvere salarium servo pro tempore firmitatis. Immo potest ab eo exigere expensas, nisi sit pauper tantæ firmitatis, ut ex charitatis regula ministrare illi debeat medicinas, & alimenta. *Filliuc. tom. 2. tract. 28. part. 2. cap. 4. num. 84.* & alii, contra Speculatorem *in tit. de locat. §. postquam tam plenè, num. 20. part. 1. tr. 8. resol. 86.*

2. Secundò, si per conductorem stetit, etiam fortuito, ne conductus operam suam præstiterit, tenetur salarium ei solvere: non solum in foro fori, ex *leg. si adde, §. cum quidam. ff. de locat.* sed etiam in foro conscientie;posito, quòd conductus aliam mercedem invenire, aut aliter cum fructu laborare non potuit. Secus si conductor maturè illum monuisset, & salarium ab alio acquirere, vel